

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2019. gada 7. martā Nr. 6-1/367

**Nodibinājumam “Tautas varas fronte”
tautasvarasfronte@gmail.lv**

Par protesta akciju

Tiesībsargs 2019. gada 18. februārī ir saņēmis Jūsu iesniegumu (reģistrēts ar Nr. 229), kurā rakstāt sekojošo. 2019. gada 6. februārī A.K. vērsies Rīgas domē ar informāciju par plānoto protesta akciju. Norādāt, ka A. K. vēlējās publiski pievērst uzmanību tam, kā valsts var atstāt iedzīvotājus bez iztikas līdzekļiem. Paziņojumā tika norādīts, ka protesta akcija tiks īstenota bada streika veidā. A. K. lūdza Rīgas pilsētas pašvaldību protesta laikā nodrošināt aizsardzību pret iespējamām dažāda veida provokācijām. Šāds paziņojums tika iesniegts arī Ministru kabinetā (turpmāk – MK), papildus lūdzot akcijas laikā ļaut izmantot MK ēkā izvietotās labierīcības.

Iesniegumam pielikumā pievienots:

1. A.K. paziņojums Rīgas pilsētas izpilddirektoram par protesta akcijas – bada streika uzsākšanu un lūgumu nodrošināt drošību;
2. Paziņojums un lūgums Ministru prezidentam par protesta akcijas – bada streika uzsākšanu un lūgumu izmantot labierīcības MK ēkā Brīvības bulvārī 36;
3. Rīgas pilsētas izpilddirektora 2019. gada 13. februāra atbilde;
4. Valsts kancelejas 2019. gada 8. februāra atbilde.

Tiesības uz miermīlīgu pulcēšanos, līdzīgi kā tiesības uz vārda brīvību, ir viena no demokrātiskas sabiedrības pamatvērtībām. Latvijā tiesības uz vārda brīvību ir nostiprinātas Satversmes 100. pantā, bet tiesības uz pulcēšanos brīvību – Satversmes 103. pantā. “Lai arī tiesībām uz pulcēšanās brīvību ir pastāvīga daba, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka vārda brīvības īstenošanas nodrošināšana ir viens no pulcēšanās brīvības mērķiem. Arī doktrīnā atzīts, ka

miermīlīga pulcēšanās brīvība ietilpst vārda brīvības ietvaros, jo vārda brīvības īstenošana ir viens no pulcēšanās mērķiem. Šajā aspektā pulcēšanās brīvība vērtējama kā vārda brīvības turpinājums.”¹

Satversmē noteiktās tiesības uz pulcēšanās brīvību konkretizē likums “Par sapulcēm, gājieniem un piketiēm.” Saskaņā ar šo likumu pulcēšanās brīvību iespējams īstenot dažādos veidos – kā sapulci, kā piketu vai kā gājieni. Sapulce tiek organizēta nolūkā tikties ar cilvēkiem un izteikt kādas idejas un viedokļus, gājieni laikā viedokļu paušana notiek, organizēti pārvietojoties sabiedriskā vietā, savukārt piketā viedokļu paušanai pamatā tiek izmantoti palīglīdzekļi. Tomēr “sapulce, gājieni un pikets nav vienīgais formāts, kādā personas var īstenot vārda brīvību un publiski paust savus uzskatus. Lai arī minētie trīs uzskatu paušanas veidi atbilstoši Satversmes 103. pantam pulcēšanās brīvības ietvaros ir īpaši aizsargāti, tas nenozīmē, ka personām ir pienākums savu uzskatu paušanai izvēlēties tieši vienu no šiem pasākumu veidiem. Gan veids, kādā persona izvēlas paust savus uzskatus, gan izvēle to darīt ietilpst personas Satversmes 100. pantā un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. pantā garantēto tiesību uz vārda brīvību tvērumā.”² Tādējādi arī protesta akcija badastreika formā būtu uzskatāma par vienu no personas izteiksmes brīvības izpausmēm.

Lai gan vārda brīvībai ir fundamentāla nozīme demokrātiskas sabiedrības pastāvēšanā un indivīda pamattiesību īstenošanā, Satversmes 100. pantā garantētās tiesības nav absolūtas.

Satversmes 116. pantā atzīts, ka vārda un pulcēšanās brīvību var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 11. pants paredz, ka pulcēšanās brīvību var ierobežot, lai aizstāvētu valsts un sabiedrības drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziedzīgus nodarījumus, aizsargātu veselību vai tikumību, vai citu cilvēku tiesības vai brīvības.

No Jūsu iesnieguma izriet, ka plānotās protesta akcijas laikā A. K. vēlējās publiski pievērst uzmanību tam, “kā valsts var īstenot brutālu ekonomisko vardarbību un atstāt iedzīvotāju bez iztikas līdzekļiem.” Protesta akciju bija plānots īstenot vairāku dienu badastreika veidā. Pēc atbilžu saņemšanas no Rīgas domes izpilddirektora un VK 2019.gada 13.februārī tika uzsākts pikets ar mērķi protestēt par iepriekš paziņojumos norādīto, kura gaitā pievienojās protests pret Rīgas pilsētas pašvaldības īstenoto cilvēka pamattiesību ierobežošanu – neļaut miermīlīgu protesta norisi.

¹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga. 416., 417.lpp.

² Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments. 06.12.2017.SKA-240/2017. 9.punkts.

Viens no likumā “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” noteiktajiem ierobežojumiem sapulces, gājiena un piketa rīkošanai ir pašvaldības akcepts. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir norādījis, ka “atbilstoši starptautiskajām tiesībām šādas saskaņošanas procedūras parasti netiek uzskatītas par pulcēšanās brīvības ierobežojumu (...)”.³ Izpildvaras pienākums ir nodrošināt efektīvu pulcēšanās brīvības īstenošanu praksē katrā konkrētajā gadījumā. No Rīgas pilsētas izpilddirektora atbildes izriet, ka pulcēšanās brīvība un viedokļa paušana pēc būtības A. K. netika aizliegta. Vēstulē norādīts uz ideju un viedokļu paušanas formām, kuras ir noteiktas likumā “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem”, kā arī norādīts, kur iespējams aizpildīt veidlapu sapulces, gājiena vai piketa pieteikšanai. Vienlaikus Rīgas pilsētas izpilddirektors šajā vēstulē skaidro, ka atbilstoši Rīgas domes 2007.gada 9.jūnija saistošajiem noteikumiem Nr.80 “Sabiedriskās kārtības noteikumi Rīgā” 6.1. apakšpunktam publiskās vietās nav atļauts mitināties, kā arī norādīts uz aizsardzības objekta statusu ēkai Brīvības bulvārī 36. Arī Valsts kanceleja norāda uz likumu “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem”, kurā noteikta kārtība, kā iespējams publiski paust savu personīgo viedokli.

No iesniegtajiem pielikumiem izriet, ka Rīgas pilsētas pašvaldība un Valsts kanceleja A. K. nebija pilnībā aizliegusi paust savu viedokli par procesiem valstī, tomēr aicinājusi izvēlēties viedokļa paušanai vienu no likumā “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” norādītajām pulcēšanās formām, iesniedzot atbilstošu pieteikumu Rīgas pilsētas pašvaldībā. Tādējādi labas pārvaldības princips ir ievērots, jo gan pašvaldība, gan MK ir skaidrojusi kārtību, kādā veidā iespējams īstenot konkrētās tiesības uz vārda un pulcēšanās brīvību.

No Jūsu iesnieguma izriet, ka A. K. pieteikumu Rīgas pilsētas pašvaldībai par plānoto protesta akciju nebija iesniedzis. A. K. bija iesniedzis paziņojumu, ka 2019. gada 13. februārī uzsāks protesta akciju – nepārtrauktu bada streiku iepretim MK centrālajai ieejai.

Iesniegumā pausts sašutums, ka, lai arī sabiedriskajiem medijiem ir jānodrošina sociāli nozīmīgas informācijas vispārīga pieejamība, tie šo notikumu nav atspoguļojuši. Vēršu Jūsu uzmanību, ka š.g. 21. februārī informācija par A. K. badastreiku ir atspoguļota LTV1 ziņu raidījumā “Panorāma.”⁴

Aicinu turpmāk savas tiesības pulcēties un izteikt savu viedokli izmantot, piesakot kādu no pulcēšanās brīvības formām atbilstoši likumam “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem”. Vienlaikus no publiskajā telpā pieejamās informācijas secināms, ka A. K. savas tiesības uz vārda un pulcēšanās brīvību jau īstenoja, jo

³ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments. 01.09.2006. SKA-460/2006.6.2.-6.3.punkts.

⁴ <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/bijusais-uznemejs-pec-nodoklu-parada-ielaisanas-sacis-badastreiku-pie-valdibas-ekas.a310416/>

vairāku dienu garumā rīkoja bada streiku pie MK ēkas, pievēršot konkrētajai problemātikai sabiedrības un mediju uzmanību.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Pilsonisko un politisko tiesību
nodaļas vadītāja

I.Piļāne